

„MOJA POLSKA”

MIELEC

Mielec

Mielec – miasto w południowo-wschodniej Polsce, w województwie podkarpackim, położone w dolinie Wisłoki, w Kotlinie Sandomierskiej, historycznie znajdujące się w Małopolsce. Ośrodek przemysłowy na terenie województwa podkarpackiego. Miasto liczy 60 827 mieszkańców i ma powierzchnię 46,89 km² (stan na 1 stycznia 2015 r.), co czyni je największym miastem nie leżącym przy drodze krajowej. Jest członkiem Związku Miast Polskich.



Położenie Mielca na mapie

Początki miejscowości

Pierwsze wzmianki na temat miejscowości o nazwie Mielec pojawiają się w XIII i XIV wieku w bulli papieża Grzegorza IX z 1229 roku. W II połowie XIV wieku istniała już parafia mielecka (wymieniana jest w spisach świętopietrza)



Nadanie praw miejskich i miasto w I Rzeczypospolitej

Miasto Mielec powstało 17 marca 1457 roku, kiedy to król Kazimierz Jagiellończyk wydał zezwolenie na lokalizację miasta pod nazwą Nowy Targ, jednak z niewiadomych przyczyn Jan Mielecki, który to zezwolenie otrzymał, nie założył miasta. Dokonali tego jego dwaj synowie Jan i Bernardyn aktem z dnia 18 XII 1470 roku. W 1522 roku powstała najstarsza organizacja cechowa – cech kowalski, a następnie powstały cechy: krawiecki, szewski, garncarski, sukienniczy i tkacki. Kolejnymi właścicielami miasta byli Ossolińscy i Morsztyni. W 1629 roku właścicielem miasta położonego w powiecie sandomierskim województwa sandomierskiego był Maksymilian Ossoliński. Ród Mieleckich był właścicielem miasta Mielec aż do bezpotomnego wygaśnięcia rodu w roku 1771. Za jego rządów w mieście miał miejsce intensywny rozwój rzemiosła.

Zabór austriacki i czasy I wojny światowej

Tragiczny w dziejach Polski rok 1772 zapisał się najpierw wielką powodzią, która na ziemi mieleckiej spowodowała olbrzymie szkody, a następnie I rozbiorem Polski, w wyniku którego Mielec dostał się pod zabór austriacki. W 1775 Anna Osolińska poślubiła Jana Pieniążka, wnosząc w posagu odziedziczoną część miasta. Następnym właścicielem został Ignacy Suchorzewski poślubiając córkę Pieniążków Paulinę. Suchorzewski odsprzedał dobra mieleckie Ludwikowi Starzeńskiemu w 1847, który z kolei pozbył się ich dziesięć lat później na rzecz żydowskiej rodziny Gross. Ostatnimi właścicielami Mielca była rodzina Oborskich w 1891 roku. W 1853 roku Mielec został miastem powiatowym obejmującym obszar, na którym znajdowało się 106 osad i 91 gmin katastralnych. W 1892 roku przy ulicy Kościuszki powstał budynek Rady Miejskiej oraz koszary żandarmerii. W 1900 rozwój powiatowego miasta przerwał ogromny pożar, który strawił 3/4 obszaru Mielca. Rok później zwrócono się do Sejmu Krajowego o państwową pożyczkę w wysokości 100 000 koron przeznaczoną na odbudowę miasta. Otrzymano bezzwrotną zapomogę w kwocie 12 000 koron.

Na początku dwudziestego wieku mielecki rynek otoczony był rzędem murowanych kamieniczek, wzniesiono gmach sądu (1902), utworzono i zbudowano gimnazjum (1912) oraz siedzibę Rady Powiatowej. Rozwój miasta został przerwany przez wybuch I wojny światowej, która była przyczyną wielu zniszczeń i nadwerżyła potencjał ludności powiatu mieleckiego. Działania wojenne, z charakterystycznymi dla tamtego czasu przemarszami wielkich armii, miały miejsce także na ziemi mieleckiej. Toczyły się tu walki jesienią 1914 i w maju 1915 roku. Przez okoliczne pola i lasy ciągnęły się setki kilometrów okopów, dokonywano masowych rekwizycji, prowadzono ostrzał artyleryjski miasta, niektóre wsie, jak pobliska Żarówka zostały zniszczone. Mielec był zajmowany przez Rosjan dwukrotnie, i potem odbijany przez wojska austriacko-węgierskie, skutecznie i na trwałe dopiero w maju 1915 r. W regionie mieleckim pozostało po tych wydarzeniach kilkanaście cmentarzy wojennych.



Widok Mielca od strony Wisłoki z 1847 r. autorstwa Macieja Bogusza Stęczyńskiego

Dwudziestolecie międzywojenne

W latach międzywojennych wybudowano w mieście wiele brukowanych ulic, zakładów rzemieślniczych, placówek handlowych i prywatną elektrownię. W 1934 roku region mielecki nawiedziła największa powódź, która zniszczyła ponad 11 tysięcy gospodarstw. W 1936 roku w ramach rozwoju Centralnego Okręgu Przemysłowego powstała w Mielcu państwowa fabryka płatowców (Państwowe Zakłady Lotnicze – Wytwórnia Płatowców nr 2), gdzie rozpoczęto budowę samolotu bombowego PZL P-37 „Łoś”. Budowa zakładu lotniczego pociągnęła za sobą rozwój infrastruktury mieszkaniowej- zbudowano osiedle dla pracowników fabryki oraz domy dla kadry kierowniczej. Do września 1939 roku zdołano w niej zbudować w całości sześć Łosów. Zaledwie trzy oddano do użytku armii, 6 września dwa odleciały do bazy w lotniczej w Małaszewiczach, a trzeci został uszkodzony podczas próby odlotu. Po niemieckich nalotach z 2 września, praca w PZL WP 2 ustała. Cztery dni później kierownictwo fabryki otrzymało rozkaz opuszczenia zakładu i ewakuacji do Lwowa, a następnie na przedmoście rumuńskie. Załoga zakładu przed ewakuacją zniszczyła ważniejsze urządzenia, maszyny produkcyjne, samoloty będące w trakcie produkcji i dokumentację techniczną. Zdewastowano dwa niemal gotowe do lotu Łosie i spalono magazyn paliw. Niemcy przejęli zakład 13 września. Po naprawie zniszczeń w PZL WP2, przemianowanym na Flugzeugwerk, zakład włączono do produkcji i remontów samolotów Luftwaffe, produkując usterzenie do niemieckich samolotów bombowych, m.in. He-111 i He-117.

Czasy II wojny światowej

Powstanie zakładów wydatnie zmniejszyło bezrobocie w mieście i regionie, dało impuls do rozwoju gospodarczego i społecznego. Pełna nazwa nowej fabryki brzmiała "Państwowe Zakłady Lotnicze - Wytwórnia Płatowców Nr 2 w Mielcu". Jednocześnie ruszyła rozbudowa infrastruktury. Zaplanowano budowę osiedla mieszkaniowego (280 bloków), hoteli, szkoły technicznej, stadionu, szpitala zakładowego, domu kultury i kościoła. Pierwszy blok oddano do użytku 17 grudnia 1938 roku, ogółem do wybuchu wojny ukończono 15 bloków dla 300 rodzin i 15 domów dla kadry kierowniczej i technicznej. Najazd hitlerowski na Polskę przerwał dalszy rozwój fabryki i miasta. 8 września 1939 roku do Mielca wkroczyły oddziały niemieckie, wcześniej bombardując zakłady lotnicze. Pierwszym, wstrząsającym aktem ludobójstwa hitlerowców było spalenie żywcem, we wnętrzu synagogi, kilkudziesięciu Żydów. W 1941 roku rozpoczęła się zagłada ludności żydowskiej. Ciężkie represje: aresztowania, wywózka do obozów koncentracyjnych, na przymusowe roboty do Rzeszy, rozstrzeliwania znaczyły ponure dni okupacji.

W odpowiedzi na terror okupanta narodził się ruch oporu. W Mielcu i regionie działały ugrupowania Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich. Szczególną sławę zyskała grupa dywersyjno-bojowa "Jędrusie", dowodzona przez Władysława Jasińskiego, pochodzącego z Sadkowej Góry. Przeprowadziła ona szereg brawurowych akcji wymierzonych w okupanta, m.in. na bank "Społem", niemieckie magazyny w Mielcu. Od początku okupacji rozpoczęto tworzyć w Mielcu system tajnego nauczania. Stopniowo objął on cały powiat. Działała konspiracyjna Powiatowa Komisja Oświaty i Kultury, której przewodniczącym był ceniony pedagog Piotr Adamski. W okresie okupacji Niemcy utrzymali lotniczy charakter zakładów, zmuszając miejscową ludność do nieomal niewolniczej pracy. 6 sierpnia 1944 roku do Mielca wkroczyły wojska radzieckie i oddział AK. Zakończyła się okupacja.

Czasy powojenne

Po wyzwoleniu miasta w 1944 roku powołano na terenie przedwojennych zakładów lotniczych nową fabrykę. Początkowo naprawiano tam zepsute na froncie samoloty radzieckie, a już po całkowitym wyzwoleniu kraju i kapitulacji III Rzeszy przestawiono się na przemysł cywilny. Ze względu na powojenne zapotrzebowania Polski produkowano tam m.in. wagi, garnki oraz nadwozia do autobusów i wozów strażackich. Jeszcze przed II wojną światową zakupiono dla PZL Mielec prasy do metalu. Były one tak duże, że nie wywieźli ich ani uciekający Niemcy, ani Rosjanie w 1945 roku. Po wojnie, kiedy zrujnowano przemysł motoryzacyjny, prasy te przydały się do produkcji części głęboko tłoczonych do ciągnika Ursus C-45. Zmiany w produkcji przesądziły o zmianie nazwy: w 1949 roku na Wytwórnice Sprzętu Komunikacyjnego i w 1952 roku na Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego PZL Mielec (WSK-PZL Mielec). Zakład ten był podstawowym źródłem zatrudnienia dla osób na terenie Mielca i okolicznych gmin oraz ośrodkiem kształtującym życie w mieście. W okresie jego działalności wyprodukowano w nim ponad 16 tysięcy samolotów własnej konstrukcji oraz licencjonowanych, głównie na eksport do byłego ZSRR. W Mielcu istniał ośrodek sportowy, którego wizytówką była drużyna piłkarska odnosząca wiele sukcesów na krajowej i zagranicznej arenie sportowej. Rozwój infrastruktury budowlanej zwrócony był głównie na budownictwo osiedli, budynków administracji publicznej oraz sieci dróg w mieście i okolicach.

Mielec jest jednym z ośrodków przemysłowych na mapie województwa podkarpackiego. Miasto kojarzone jest w głównej mierze z przemysłem lotniczym. Tu zlokalizowane są Polskie Zakłady Lotnicze, największe przedsiębiorstwo tej branży w Polsce, którego to lokalizacja została wybrana jeszcze w ramach Centralnego Okręgu Przemysłowego – COP w dwudziestoleciu między wojennym ze względu na dobre średnie warunki atmosferyczne w ciągu roku. Ta i kilka innych mieleckich firm wchodzi w skład Doliny Lotniczej.

W Mielcu swoją siedzibę ma Specjalna Strefa Ekonomiczna EURO-PARK MIELEC, która w głównej mierze przyczyniła się do dywersyfikacji przemysłu w mieście i ustabilizowania się sytuacji gospodarczej, a także zapewniła zatrudnienie mieszkańcom po zmianie gospodarki z centralnie planowanej na wolnorynkową i wynikającym z tego zwolnieniom. Wewnątrz strefy ulokowanych jest wiele firm prywatnych, głównie przemysłu lekkiego. Utworzony w mieście jest też Mielecki Park Przemysłowy. Podzielony został na dwie części przy terenach SEE i na osiedlu Wojśław.

Centralny Okręg Przemysłowy

Centralny Okręg Przemysłowy (COP) – okręg przemysłowy przemysłu ciężkiego o powierzchni 60 000 km² (44 powiaty) i zamieszkaany przez 6 mln ludzi, budowany w 1936–1939 w południowo-centralnych dzielnicach Polski. Był jednym z największych przedsięwzięć ekonomicznych II Rzeczypospolitej. Celem COP-u było zwiększenie ekonomicznego potencjału Polski, rozbudowa przemysłu ciężkiego i zbrojeniowego, a także zmniejszenie bezrobocia wywołanego skutkami wielkiego kryzysu. Zakłady COP zapewniły pracę na terenach dotkniętych największym bezrobociem, a budowa infrastruktury towarzyszącej podniosła poziom cywilizacyjny tych terenów. Na rozwój COP-u przeznaczono w latach 1937–1939 około 60% całości wydatków inwestycyjnych o łącznej wartości 1925 mln zł.

Zakłady na terenie COPu



Polskie Zakłady Lotnicze

Polskie Zakłady Lotnicze Sp. z o.o. (PZL Mielec) – największe zakłady lotnicze w Polsce, ulokowane w Mielcu w województwie podkarpackim. Powstały w 1938 roku jako zakład WP-2 Państwowych Zakładów Lotniczych. Po II wojnie światowej stały się największą polską wytwórnią lotniczą, budując samoloty głównie na eksport i nosząc od 1949 roku nazwę WSK Mielec (Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego), a następnie WSK "PZL-Mielec". W 1998 roku w wyniku restrukturyzacji stały się niezależnym podmiotem gospodarczym. Tereny przedsiębiorstwa działają w Specjalnej Strefie Ekonomicznej Euro-Park Mielec. Od 2007 r. jest to spółka zależna amerykańskiego Sikorsky Aircraft Corporation (obecnie Lockheed Martin Helicopter Company).

Samoloty

Dawniej:

- PZL.37 Łoś
- CSS-13 (180[2])
- Lim-1
- Lim-2
- Lim-5
- Lim-6
- An-2
- TS-8 Bies (229)
- TS-11 Iskra (419)
- PZL M-2
- PZL M-15 (Belphegor)
- TS-16 Grot (projekt)
- PZL M-96 Iryda

Dziś:

- PZL M18 Dromader
- PZL M26 Iskierka
- PZL M28 Skytruck
- PZL M28B Bryza

Śmigłowce:

- S-70i Black Hawk - w Mielcu są produkowane kadłuby, belki ogonowe i podwieszenia oraz jest prowadzony montaż końcowy - pierwszy zmontowany śmigłowiec S-70i został zaprezentowany 15 marca 2010 roku. Docelowo zakłady mają produkować 20 maszyn rocznie. Koszt jednego śmigłowca wynosi od 17 mln zł do 30 mln zł w zależności od wersji.
- kabiny dla śmigłowców UH-60M

Rakiety:

- Dawniej
- Meteor 1
- Meteor 2K
- Meteor 3

PZL.37 Łoś



SB Lim-2



TS-11 Iskra



PZL M18B Dromader



PZL M-28 Skytruck



S-70i Black Hawk



Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Mielec

Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Mielec – najstarsza specjalna strefa ekonomiczna w Polsce, powstała w 1995 r. Obejmuje grunty o powierzchni 1362,9864 ha, w województwach: lubelskim, małopolskim, podkarpackim, śląskim i zachodniopomorskim. Zarządzającym strefą jest Agencja Rozwoju Przemysłu SA.

Grunty strefy są położone na terenach:

miast: Chełm, Częstochowa, Dębica, Gorlice, Jarosław, Krosno, Leżajsk, Lubaczów, Lubartów, Lublin, Łańcut, Mielec, Radzyń Podlaski, Rzeszów, Sanok, Szczecin, Zamość oraz

gmin: Dębica, Głogów Małopolski, Jarosław, Kolbuszowa, Leżajsk, Ostrów, Radymno, Ropczyce, Sędziszów Małopolski, Trzebownisko i Zagórz.

Przedsiębiorcom prowadzącym działalność gospodarczą na terenie strefy na podstawie zezwolenia, przysługuje zwolnienie z podatku dochodowego z tytułu: określonych w zezwoleniu wydatków inwestycyjnych i określonego w zezwoleniu poziomu zatrudnienia (od 25% do 50% kosztów kwalifikowanych).

Według obowiązującego rozporządzenia Rady Ministrów strefa ma działać do 31 grudnia 2026 r.



Źródła

https://pl.wikipedia.org/wiki/Specjalna_Strefa_Ekonomiczna_Euro-Park_Mielec
https://pl.wikipedia.org/wiki/Polskie_Zak%C5%82ady_Lotnicze
https://pl.wikipedia.org/wiki/Centralny_Okr%C4%99g_Przemys%C5%82owy
<https://www.mapofpoland.pl/Mielec,opis.html>
<https://pl.wikipedia.org/wiki/Mielec>
<https://www.gmina.mielec.pl/historia>

Przygotował:
Mateusz Gaj